

Ο ΚΑΘΕΡΕΠΤΗΣ

«Όποιος δέν διακρίθηκε σέ δικά του έργα,
είναι άνάξιος νά κατηγορεΐ έργα άλλων».

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

ΙΟΥΛΗΣ — ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 1980

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β΄

ΑΡΙΘΜΟΣ 5

«ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ»

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
 ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΤΩΝ
 ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΑΜΠΕΛΟΧΩΡΙΤΩΝ

Συντάσσεται από 'Επιτροπή

Υπεύθυνος:

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ
 Συλλόγου

Γραφεῖα περιοδικοῦ:

Γεωργίου Β' 13 Ἰωάννινα

Τηλεφ. (0651) 28020

Διεύθυνση γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ
 περιοδικοῦ «Καθρέπτης»-Ἀλληλογραφία

Θανάσης Α. Πατούρας

Νεοφ. Δούκα 6 - Ἰωάννινα

Τηλεφ. (0651) - 24164

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

Ἑσωτερικοῦ Δρχ.: 300

Ἐξωτερικοῦ Δολ.: 20

ΕΓΓΡΑΦΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΩΝ —

— ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ:

α) ΙΩΑΝΝΙΝΑ:

ὁ Ταμίας τοῦ Συλλόγου

Κώστας Θ. Νίκου

Μανωλιάσσης 53

Τηλ. (0651) 31.609

β) ΑΘΗΝΑ:

Κώστας Χρ. Γιωτάκης

Ἑλλης 28 - Αιγάλεω

Τηλ. (01) 5985462

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γιώργος Δ. Ἀναστασίου

Βασίλης Δ. Παπαδημητρίου

Ἀντώνης Δ. Ἀντωνίου

Κώστας Ε. Σιώτος

Ὁ καθένας τὸ λιθαράκι του

Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο μαζὶ μὲ λίγους ἀνήσυχους νέους ἀπετόλμησε τὴν ἐπανεκδόση τοῦ ΚΑΘΡΕΦΤΗ.

Ὅλοι ἐπικρότησαν τὴν ὠραία καὶ εὐγενικὴ αὐτὴ προσπάθεια. Καὶ ὄχι μόνο οἱ Ἀπανταχοῦ Ἀμπελοχωρίτες, ἀλλὰ καὶ ἀξιόλογοι ἄνθρωποι τοῦ Ἠπειρωτικοῦ χώρου μᾶς συνεχάρησαν, μᾶς ἐνθάρρυναν καὶ μᾶς εὐχήθηκαν νὰ συνεχίσουμε.

Αὐτὸ ὅμως δὲν ἀρκεῖ. Πέρα ἀπὸ τὸ εὐχολόγιο χρειάζεται οὐσιαστικὴ βοήθεια καὶ συμπαράσταση. Καὶ ὅταν λέμε συμπαράσταση, ἐννοοῦμε νὰ βοηθήσουν οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ μας καὶ εἰδικὰ οἱ ἐπιστήμονες, ὥστε τὸ περιοδικὸ νὰ γίνει πιὸ καλύτερο.

Πρέπει νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅλοι μας ὅτι τὸ περιοδικὸ δὲν εἶναι ὑπόθεση πέντε ἕξ ἀνθρώπων. Εἶναι ὑπόθεση ὅλων μας.

Τὸ περιοδικὸ μας ἔχει τίς στήλες ἀνοικτὲς σὲ ὅλους.

Προσκαλοῦμε τὸ μαθητὴ νὰ δοκιμάσει τὰ φτερά του. Τὸ φοιτητὴ τὰ πρῶτα ἐπιστημονικὰ του σκιρτήματα. Τοὺς νέους ἐπιστήμονες νὰ συμβάλουν στὴ βελτίωση τοῦ περιοδικοῦ μας. Τέλος ὅλους. Ὁ καθένας τὸ λιθαράκι του.

Διαβεβαιοῦμε τοὺς νέους μας ὅτι αὐτὴ ἡ ἐνασχόληση δὲν εἶναι ἀπλῶς ὠραία καὶ εὐγενὴς προσπάθεια ἀλλὰ θὰ τοὺς προσδώσει μιά πρωτόγνωρη ψυχικὴ πληρότητα.

Εὐχόμαστε οἱ γραμμὲς αὐτὲς νὰ βροῦν ἀνταπόκριση στίς ψυχὰς τῶν νέων καὶ νὰ θελήσουν νὰ βοηθήσουν στὸ ποιοτικὸ ἀνέβασμα τοῦ περιοδικοῦ μας.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

Πήραμε το δεύτερο Τεύχος του Περιοδικού «Ο ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ», τριμηνιαία έκδοση και όργανο του Συλλόγου των άπανταχού Ἀμπελοχωριτών Ἰωαννίνων, σήμερα και παλαιότερα, Ἄρτας:

Διαβάσαμε με μεγάλη προσοχή δόκλιτρο το περιεχόμενό του και αισθανόμαστε τήν υποχρέωση και τό καθήκον, ειλικρινά νά συγχαροῦμε και ἐκείνους πού πρώτοι συνέλαβαν τήν ιδέα τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ αὐτοῦ, ἀλλά και ἐκείνους πού σήμερα τό ὀλοποιούν και μέσα ἀπό τίς στήλες του

προβάλλουν τά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν τό ὄρατο τους χωριό, τό Ἄμπελοχώρι: σήμερα και παλιότερα Σκλοῦπο, και ξαναζωντανεύουν τά παλαιά ἦθη, ἔθιμα και συνήθειες τοῦ χωριοῦ τους.

Κλείνοντας τό μικρό μας αὐτό σχόλιο εὐχόμαστε ὁ «ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ» νά πυκνώσει: τήν ἐκδόσή του και ἀνάγλυφα νά ἐμφανίξει: τά κάλλη, τά χαρήσματα και τά προβλήματα τοῦ Ἀμπελοχωριοῦ.

Τζουμερκιώτικα Νέα

ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ ΜΑΣ

«...Μια ζωή τήν έχουμε.
κι' αν δέν τήν γλεντήσουμε
τί θά καταλάβουμε;
τί θά καζαντίσουμε;»

Έτσι τραγουδάει ο λαός μας και
δέν έχει άδικο.....

Ο άνθρωπος «...ούκ ζήρεται: επ'
αρωτῶ μόνο...», αλλά έχει ανάγκη,
και από πνευματική τροφή.

Άκόμα από ψυχική ανάταξη, από χα-
ρές, ξεφαντώματα και θεάματα. Άρκεί
αυτά νά γίνονται μέ μέτρο και μέ αν-
θρωπιά.

Μέ τήν ἐργασία μόνο, γιά τήν ἀπέ-
κτηση τῶν υλικῶν ἀγαθῶν και τόν
καθημερινό μόχθο, ἡ ζωή, ιδίως τῶν
ἀνθρώπων τῆς υπαίθρου, θά ἦταν μο-
νότονη και μαρτυρική. Ζωή μαραζω-
μένη.

Συνεπῶς ἡ ἀναψυχή εἶναι ἀναγκαία
...εἶναι μιὰ ἀπαίτηση τῆς ζωῆς...

Ἄπό τὰ παλιά τὰ χρόνια, ἡ ἔλλει-
ψη ἐπικοινωνίας και ἡ ἀπομόνωση,
ἀνάγκασαν τόν ἄνθρωπο νά βρεῖ τόν
τρόπο ν' ἀδελφώνεται μέ τούς ἄλλους
κατοίκους τῶν ἄλλων χωριῶν και μα-
ζί νά παίρνουν μέρος σέ διάφορες ἐκ-
δηλώσεις, ιδίως στά πανηγύρια πού ἦ-
ταν τὰ ἐξωτικά λουλούδια ἄλλου και-
ροῦ.

Τό πανηγύρι, τό παραδοσιακό πα-
νηγύρι, εἶναι μιὰ ἀπό τίς ὠραιότερες
ἐκδηλώσεις τῶν χωριῶν μας. Εἶναι ἔ-
να ἔθιμο πού ξεκινάει ἀπό τή γιορτή
τοῦ Ἁγίου, τοῦ προστάτη τοῦ χωριοῦ
και καταλήγει ὄχι μόνο στήν τέρψη

τῶν ματιῶν μας, μέ τό παραλόγο ἀν-
θρωπομάζωμα και τήν γραφικότητά
του, ἀλλά και σέ ξεφαντώματα, γλέ-
ντια και ξεγνοιασιά....

Σ' αὐτό παίρνουν μέρος, ἐκτός τῶν
κατοίκων τοῦ χωριοῦ και πολλοί ἄλ-
λοι, συγγενεῖς και φίλοι, κάτοικοι ἄλ-
λων γειτονικῶν και μή χωριῶν.

Έτσι τὰ παλιά τὰ χρόνια γινόταν
μεγάλα πανηγύρια πού τὰ γλέντια
τους κρατοῦσαν δύο και τρεῖς μέρες.
Θυμάμαι πολλά ἀπό τὰ πανηγύρια τοῦ
χωριοῦ μας, τοῦ Σκλούπου, και θά
προσπαθήσω, μέ κάθε τρόπο και ἔσο
μπορῶ, νά εὐχαριστήσω τούς ἀναγκω-
στες τοῦ «ΚΑΘΡΕΠΤΗ», ὥστε δια-
δύσσοντας νά θυμηθοῦν τὰ περασμένα
«μεγαλεία» πού τώρα κιντεῦν σιγά-
σιγά νά ἐκλείψουν.

Τό πανηγύρι, στό Ἄμπελοχώρι
(Σκλούπο) γίνεται κάθε χρόνο στίς
26 Ἰουλίου, μέρα πού γιορτάζει ἡ Ἁ-
γία Παρασκευή και κρατάει δύο μέρες.
Πολλές φορές παρατείνεται γιαι...
ὡς τόν ἄλλο χρόνο δέν ξέρουμε τί γί-
νεται:.....

«...Γιά ζῶμε γιά πεθαίνουμε,
γιά σ' ἄλλο κόσμο πᾶμε...»

Ἄπό πολλές μέρες μπροστά, ἀρχίζουν
οἱ ἐτοιμασίες γιά τή γιορτή και τήν
ὕποδεχή τῶν ξένων πανηγυριτῶν.

Ο καθένας και ὁ φτωχότερος ἀκόμα,
προμηθευόνταν τὰ ἀπαραίτητα γιά τίς
μέρες αὐτές, ὥστε νά μή λείψει τίπο-
τε. Ὑπολόγιζε πόσους μυσταφαιρίους
θά ἔχει και ἔβαζε και παραπάνω γιά

κάθε ένδεχόμενο. "Όλα πλούσια και ώραία.

Φρόντιζε από γρηγορότερα ώστε όλα τὰ μέλη τῆς φημιλιᾶς νὰ φορέσουν στο πανηγύρι καινούργια ρούχα, ἔστω και ντρίλινα και τσαρούχια κόκκινα, τελατνένια με μαύρες φούντες

Οἱ νοικοκυρές σχολαστικές στήν καθαριότητα, ἔθβαιναν και καθάριζαν και τούς δρόμους ακόμη.

Παραμονή. . . . όλα ἔτοιμα και τὸ χωριό γεμάτο κόσμο.

Ἡ χαρά και ἡ εὐχαρίστηση ἦταν καθαρά ζωγραφισμένες στό πρόσωπα μικρῶν και μεγάλων.

Ἀκόμα και τὰ γεροχούφταλα, πού ἔτοιμάζονταν ν' ἀποχαιρετήσουν τὸν κόσμο, χαίρονταν μέσα στό φανταχτερό δνειρο, ἴσως γιὰ τελευταία φορά.

Πρώτος ἐρχόταν, γιὰ πανηγύρι, ἀπό δυὸ μέρες νωρίτερα, ὁ καταστηματούχος, Χρῆστος Μάντζος ἀπό τούς Ραφταναίους με τὸ ἔμπρομα του.

Ἐπιανε γιὰ στόκι του τὸ μεγάλο πουρνάρι με τὸ μεγάλο σουφά πού ἦταν στήν ἄκρη τῆς πλατείας, ὅπως πηγαίνουμε πρὸς τὰ Πραμαντιωτέικα και κάτω ἀπό τὸν παχύ ἴσκιό ἀπλωνε τὴν πραιμάτια του με τάξη. Εἶχε σχεδόν ἀπ' όλα τὰ εἶδη, παπούτσια, ὑφάσματα διάφορα, τσιτάκια γιὰ κορίτσια με βουβλες κόκκινες και πράσινες, κεφαλομάντηλα, ψιλικά διάφορα (κουμπιά, βελόνια, φρέζες, ράματα, καρφίτσες, χτένες, τσιμπιδάκια) και ἄλλα.

Ὡς και ζαχαρωτά πουλοῦσε, ακόμη σφουρίχτρες και τσαμποῦνες γιὰ τὰ παιδιὰ.

Τὰ κοινοῦσε καλά ὁ μπάρμπα Χῆστος ἐκεῖνες τίς μέρες, γιὰτι ὁ-

ποιος εἶχε ἀνάγκες, προτιμοῦσε νὰ κάνει τὴν ἀγορά ἐπὶ τόπου. Κάποτε ἐρχόνταν και ὁ Θωμᾶς Καραμάνης κι' αὐτός ἀπό τὸ ἴδιο χωριό, με ἔμπροματα, ἀλλά ὄχι τακτικά ὅπως ὁ Μάντζος. Κατόπι: ἐρχόταν, τὴν παραμονή ὁ φωτογράφος Μήτσος Κεχαγιάς, ἀπό τὸ Πάτερο τῶν Κατσανοχωριῶν, φορτωμένος τὴ φωτογραφικὴ μηχανή, στηριγμένη στό τρία ψηλά ξυλοπόδαρα. "Όλοι: οἱ πανηγυριῶτες ἔδωξαν «ἐνθύμια» και ὁ μπάρμπα Μήτσος ἦταν εὐχαριστημένος και χαρούμενος. Ἐφρευγε ἀπό τὸ πανηγύρι με θαρύτερη τὴν τσέπη ἀπό πρῶτα.

Πρῶτοῦ νὰ βασιλέψει ὁ ἥλιος, με τ' ἀπόσκια, ἐρχόταν τὰ ὄργανα, οἱ μουσικὸί λαϊκοί καλλιτέχνες, ὁ Βαγγέλης Παπαπέτρος με τὴν παρέα του, ὄλοι Ραφτανίτες. Αὐτοὶ ἐρχόταν τακτικά στό χωριό ὅσπου ἀποχτήσαμε δικούς μας ὄργανοπαῖχτες, τὸν Τάκη Σπύρο με τὸ κλαρίνο και τούς Χαρίλη Μπαλωμένο με τὸ βιολί και Μήτσο Σπυράκο λαβούτο.

Τὸ βραδάκι, στό μαγαζιά, οἱ ἀνυπόμονοι γλεντζέδες ἔπαιρναν τὴν πρώτη γεύση τοῦ πανηγυριοῦ. Χόρευαν τὸ τσάμικο, τὸν Σιαμαντάκα, τούς κλέφτες τούς Βελτισσιούς και ἄλλα πολλὰ τραγούδια. Τσοῦρμος τὰ μικρά παιδιὰ χόρευαν, χαρούμενα και εὐχαριστημένα, ἔξω ἀπό τὰ μαγαζιά τὰ ἴδια τραγούδια. Τὸ καμμένο τὸ κλαρίνο, και τὸ γτέφι με τὸ ρυθμὸ πού ἔδινε ἔκαναν τούς μερακλήδες, με τὰ σβέλτα πηδήματα τους, νὰ πέφτουν κάτω στό πάτωμα και με εὐκολία και εὐλυγισία νὰ ξανασηκώνονται. "Όλοι μεθούσαν ἀπό εὐχαρίστηση και ἀγαλ-

λίανση. Τὰ ὅπα—ὄπκαα ἔδιναν καὶ ἔπαιρναν. Τὸ πανηγύρι εἶχε πλέον ἀρχίσει.

Τὴν ἄλλη μέρα, πρώτη μέρα τοῦ πανηγυριοῦ, γιορτὴ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς, μὲ τὴν πρώτην καμπάνα τῆς ἐκκλησίας, μικροὶ καὶ μεγάλοι, ντυμένοι: γιορτινά, πήγαιναν νὰ ἐκκλησιαστούν. Ἄπ' ἐδῶ κ' ἄπ, ἐκεῖ, ἄπ' ὅλες τίς ροῦγες καὶ τὰ δρομάκια, παρέες παρέες, ἀνάκατες ἀπὸ ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιὰ, ἄρχαν μὲ τίς ἄσπρες λαμπάδες στὰ χέρια, δῶρο στήν Ἁγία Παρασκευὴ γιὰ τὴν γιορτὴ τῆς. Κοπέλλες λυγερές μὲ κορμιὰ κυπαρισσένια, ὄλη ἢ δροσιά τῆς ἀνοιξιῆς καμκρωτές σὰν οἱ πέδιδικες στὰ πλάγια, ὁμόρφαιναν τίς παρέες. Στὴν ὥρα τῆς θείας λειτουργίας ἐφθαν καὶ οἱ πανηγυριῶτες ἀπὸ τ' ἄλλα χωριά. Ἀδελφωμένοι παρακολουθοῦσαν μὲ κατάνυξη καὶ εὐλάβεια καὶ παρακαλοῦσαν τὸν Μεγαλοδόναμο νὰ χαρίζε: σ' ὅλο τὸν κόσμον ὕγεια, εἰρήνη καὶ εὐτυχία. Ὁ μπάριμπα Θύμιος - Τόλης, ὁ δεξιὸς ψάλτης, ἔβαζε τὰ δυνατά του νὰ εὐχαριστήσῃ τοὺς πανηγυριῶτες καὶ ἡ δυνατὴ φωνὴ του ἀκούγόταν ὡς τὸ «Κύριος».

Μετὰ τὴν θεία λειτουργία καὶ τίς εὐλογίαις τοῦ παπᾶ, ἐκεῖνος πού θὰ ἔταζε τὰ περισσότερα χρήματα στήν ἐκκλησία, ἔβγαζε τὴν εἰκόνα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἔξω στήν ἀλλή, στὸ πέτρινο εἰκονοστάσι κοντὰ σὲ μιὰ καχετικὴ μουριά, ὅπου γινόταν ὁ ἁγιασμός. Ὑστερα ὅλοι καλοδέχονταν τοὺς ξένους πανηγυριῶτες καὶ γιὰ τὸ καλὸ ἔσταναν χορὸ, γιὰ λίγο ὅμως γιὰτὶ ὁ καλύτερός ἦλιος τοῦ Ἀλωνάρη κτυποῦ-

σε κατακέφαλα. Ἐφευγαν. . . καὶ τὸ γλέντι συνεχιζόταν στὰ μαγαζιά, παρέα μὲ τοὺς μουσαφίραϊους. Γιὰ φαγητὸ ὁ καθένας ἔπαιρνε τοὺς δικούς του μουσαφίραϊους καὶ ἔνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς γλεντζέδες φιλοξενοῦσε καὶ τοὺς ὀργανοπαίχτες. Κανένας ξένος δὲν ἔμεινε νηστικός. Ὅλοι βολεύονταν . . . Ἀκόμα καὶ ὁ μπάριμπα Χρῆστος στὸ πουρνάρι καὶ ὅποιος στὴ στιγμὴ ἦταν περαστικός.

Νωρὶς τὸ ἀπόγευμα, τὸ γλέντι καὶ ὁ χορὸς γινόταν στὴν πλατεία. Ἄπ' αὐτὴ τὴν συγκέντρωση κανένας δὲν ἔλειπε. Καὶ οἱ βοσκὸι ἔδιναν τὸ «παῶν» ἀπὸ τοὺς πρώτους. Τὰ γιδοπρόδατα αὐτὲς τίς δυὸ μέρες τὰ ἐκλείναν στὰ μαντριὰ. Ἐκεῖ τὰ τάιζαν καὶ ἐκεῖ τὰ πότιζαν. Τίς πρώτες θέσεις τίς καλύτερες, ἔπιαναν οἱ γερόντοι καὶ οἱ γριές. Ἄπ' ἐκεῖ θὰ καμάρωναν τὰ εὐτυχημένα γιάτα, τὰ παιδιὰ τους καὶ τ' ἀγγόνια τους στὸ χορὸ. Ὁ νοῦς τους πετοῦσε στὰ παλιὰ, τὰ δικά τους χρόνια καὶ θυμοῦνται τὰ γιάτα τους! τὴν ταλαιπωρημένη τους ζωὴ καὶ ἐκλείναν τὴ σκέψη τους μὲ τὸ «Δόξα σοι ὁ Θεός». Στὸ μεταξύ οἱ ὀργανοπαίχτες ἔτοιμαζόταν. Κούρτιζαν μὲ προσοχὴ τὰ ὄργανά τους ἐνῶ οἱ χορευτὲς, πρώτοι οἱ ἄνδρες καὶ συνέχεια οἱ γυναῖκες, πιασμένοι χέρι-χέρι, μὲ λαμπερὰ πρόσωπα, περίμεναν ἀνυπόμονα. Ἄκρη σ' ἄκρη ὁ χορὸς στήν πλατεία. Τὰ μάτια ὄλων στραμμένα σ' αὐτούς, δὲν χόρταιναν νὰ βλέπουν. Κορμιὰ ἠλιοκαμμένα, πού ἀνάπνευαν ζωὴ καὶ γιάτα, κοπέλλες λυγερές μὲ χάρη, ἔνα μπουκέτο ἐκλεκτὰ καὶ ζωντανὰ λουλούδια ἀπὸ τοὺς ἀνθῶνες τῶν

χωριών. Πρώτος έστεινε τὸ χορὸ ὁ Γι-
ῶργος τοῦ Κώστα Γιῶργου, ἢ ὁ Γι-
ῶργος Σπύρος μὲ τίς γραφικὲς στολές,
τίς πολυκεντημένες, ὅμοιες περίπου μὲ
τὴ στολὴ τῶν Μακεδονομάχων καὶ
συνέχριζαν ὁ Γιάνν' Παπακρηστὸς μὲ
τούς ἄλλους φουστανελοφόρους, εἰ ἄλ-
λοι μὲ τὰ πολιτικὰ καὶ οἱ γυναῖκες
καὶ τὰ κορίτσια, πού μὲ τίς παρδαλές
φορεσιές ἐμμοιάζαν σὰν ἀγριολεούλουντα,
πολύ φάνταζαν εἰ πλουμιστὲς ποδιές,
ὅλες στὴ γραμμὴ, μὲ τὰ φρούτα στὸν
πάτω.

.. Λαμπρός ὁ κόσμος τοῦ χωριοῦ
τὰ εὐτυχησμένα νιάτα,
σὰν ἓνα σύννεφο χρυσοῦ
λουλούδια μυρωδάτα. . . .

Ὅταν ὁ λαμπρὸς ἥλιος ἤθελε μιά
θουκέντρα ἀκόμα νὰ βασιλέψει ἀποσύ-
ρονταν ὅλοι οἱ ἄνδρες ἀπὸ τὸ χορὸ,
γιὰ νὰ χορεύουν οἱ γυναῖκες καὶ πρὸ
παντός οἱ τσοῦπρες πού ἦσαν, γιὰ παν-
τρειά. Οἱ νέοι τότε καθόταν καὶ πα-
ρακολουθοῦσαν τὸ χορὸ. Ἐδλεπαν τίς
κοπέλιές μὲ τέσσερα τὰ μάτια. Ὁ ὑπο-
φύριος λαμπρὸς διάλογε τὴν καλὴν
του καὶ μετὰ τὸ πανηγύρι ἀρχίζαν τὰ
συνοικέσια. Μὲ τὴ δύση τοῦ κουρα-
σμένου πιά ἡλιου τῆς μέρας καὶ τὸ ἔ-
νομα τῶν πρώτων φώτων ἢ παρδαλὴ
αὐτὴ ἀνθρωπιθάλασσα διαλύονταν γιὰ
νὰ συνεχιστεῖ ὁ χορὸς τὸ ἀπόγευμα
τῆς δευτέρας μέρας τοῦ πανηγυριοῦ.

Εἶχαν τὴν σειρά γιὰ γλέντι, στὰ
μαγαζιά, οἱ μερακλήδες γλεντζέδες
καὶ τραγουδιστὲς ὡς τὰ βαθιά μεσά-
νυχτα. Ἐκεῖ τὸ γλέντι ἔφτανε στὸ ἀ-
ποκορύφωμα καὶ ὁ ἀντρίκιος ἐνθου-
σιασμός ἀναλύονταν σὲ σύγκρουση τῶν
ποτηριῶν καὶ σὲ τραγούδια πού λέγον-
ταν φωναχτὰ μέσα στὸν ἔξοικουφαντι-

κὸ θόρυθο τοῦ κλαρίνου καὶ τοῦ ντα-
φιου. Γλέντι τετρακτύδερτο, ἀδελφικὸ
καὶ ταχτικὸ χωρὶς τσακωμούς καὶ πα-
ραξηγήσεις.

Ἡ ἄλλη μέρα ξημέρωνε. Ὁ ἥλιος
ἔδωκε τίς πρώτες χρυσὲς ἀκτίνες πίσω
ἀπὸ τὴν Πίνδα, ἔτοιμος γιὰ τὸ καθη-
μερινὸ τοῦ ὁρομολόγιου. Ἐπρεπε, ὅπως
πάντα, νὰ θγεῖ στὴν ὥρα του, νὰ ζε-
στάνει τὴ γῆ, νὰ λάμψει ὀλη ἢ πλάση,
ν' ἀρχίσει πάλι ἡ ζωὴ. Στὸ χωριὸ ἀ-
κόμα ἤσυχία. Οἱ νοικοκυρὲς μόνο ξυ-
πνοῦσαν ἀπὸ τὰ βαθιά χαράματα, προ-
τοῦ λαλήσουν τὰ κοκόρια. Εἶχαν τό-
σες δουλειές νὰ κάμουν καὶ . . . περι-
μενον καὶ ἐπισκέψεις μετὰ τὴν ἐκ-
κληρία. Πανηγύρι ἦταν. Χρονιάρα μέ-
ρα. Ὅλες οἱ δουλειές ἔπρεπε νὰ τε-
λειώσουν τὸ γρηγορότερο, γιὰ νὰ εἶναι
ἔτοιμες καὶ ἐλεύθερες τὸ ἀπόγευμα
ὅταν θ' ἀρχίξει ὁ χορὸς στὸ χοροστά-
σι. Γιουρτὴ τοῦ Ἁγίου Πανταλεήμονα
εἶχε χτυπήσει κιόλας ἡ πρώτη κα-
μπάνα καὶ οἱ μουσαφιραιοὶ θὰ ξυπνοῦ-
σαν. Δέκα παρά . . . ἡ ὥρα καὶ ἡ ἐκ-
κληρία τέλειωσε. . . . .

«Σὰν πᾶς μαλάμομ' γιὰ νερό
κι γώ στὴ θρύση καρτερῶ
Νά σοῦ τσακίσω τὸ σταμνί
νὰ πᾶς στὴ μάνα σ' ἀδειανή. . .»

Νά! ἀκούεται: τὸ πρῶτο τραγούδι
. . . . σιγμάδι πῶς ἀρχισαν οἱ ἐπισκέ-
ψεις. Ἡ μεγάλη παρέα ἀπὸ ἄνδρες,
μὲ τὰ διελιὰ μπροστά, εἶχαν κιόλας
ἐπισκεφθεῖ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ.

Οἱ νοικοκυρὲς, στολισμένες πανηγυρι-
άτικα, στημένες στὸ κατώφλι τῆς πό-
ρτας τοῦ σπιτιοῦ τους, προσκαλοῦσαν
τούς ἐπισκεπτες νὰ περάσουν γιὰ τὰ
«Χρόνια πολλὰ» καὶ ἀπὸ τὸ σπιτικὸ
τους. Αὐτοὶ πρόθυμοι δὲν χαλοῦσαν
χατήρια: Μάλιστα μετὰ ἀπὸ τὰ κερά-

σιματα, γλυκό στην κόψα και τσίπουρο ή κρασί με μπόλιχο μεζέ, έβαζαν την κυρά πρώτη στο χορό για να την εύχριστήσουν.

Σ' όλο το χωριό άντηχοΰσαν τὰ τραγούδια και οι μαντινάδες, ως άργια τὸ μεσημέρι, ενώ τὸ κλαρίνο έσκουζε από τὸ δυνατό παίξιμο, σκορπίζοντας τὴ χαρὰ και τὸν ένθουσιασμό σὲ μικρούς και μεγάλους.

παναλάμβαναν και οι γυναίκες.

«Τέτοια ώρα ήταν φέξ»
τέτοια και παραπροφές,
στο χορό που χόρευαν
γέροντες και παλληκάρια
γριές, μετόκοπες κι νιές
και παιδιά άνύπαντρα,
μὲ κορίτσια πάρθενα. . .»

Μετά τὴν πρώτη στροφή ὁ παπᾶς άπεσύρονταν και έσεργε τὸ χορό ὁ μπαϊ-

Τὸ απόγευμα πάλι γενικός χορός στην πλατεία . . . Χορός γραφικός που έπιανε ὅλο τὸ γύρο της. "Όταν έπαιρνε να θραδιάσει και ὁ χορός πήγαινε γαϊτάνι. κρεμοΰσαν στὸν πλάτανο δύο μεγάλες λάμπες «Λούξ» και φεγγολούσε ὅλο τὸ χωριό. Τότε γινόταν και οι κύκλες. Μπροστά ὁ παπᾶς (στὰ παλιά χρόνια) για τὸ καλὸ και κατόπι ὄλοι, άνδρες και γυναίκες κάθε ηλικίας. Οι κύκλες άρχιζαν με τραγούδι, τοῦ οποίου κάθε στροφή έ-

ραχτάρης (ὁ μεγαλύτερος σὲ ηλικία γέροντα που ήξερε και τὸ τραγούδι)

«Μπαϊραχτάρη τοῦ χοροῦ
κάμε τετρακάγκελα
τετρακαγκελίσματα
και κλωθογυρίσματα. . .»

Τότε ὁ μπαϊραχτάρης δίπλωνε τὸ χορό, ὥσπου σιγά — σιγά έκλεινε σὲ καγκέλια (δίπλες).

« . . Μπαϊραχτάρη τοῦ χοροῦ,
σύ που σέρνεις τὸ χορό
τράδα σιάσε τὸ χορό

κι' εἶμαι ξένος γιὰ νὰ δῶ,
γιὰ νὰ πάω νὰ μολογῶ. . .»

Ὁ μπαίραχτάρης τώρα, χροεύοντας
ἴσια, ξεδίπλωνε τὸ χορδὸ ὡς τὸ τέλος.
Μετὰ τίς κύκλες χόρευαν τὸ «πιπέρι»
ἔγαν χορδὸ σθέλω καὶ πηδηχτὸ, ὄλο
νέοι λεθέντες.

«Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πιπέρι
οἱ διαδόλοι καλογέροι. . .
Μὲ τὸ γόνατο τῶτριβαν
τὸ πιπέρι οἱ καλογέροι. . .»

Σὲ κάθε στροφή οἱ χροευτὲς ἔκαναν
καὶ τίς ἀνάλογες κινήσεις ὅπως ἔλεγε
τὸ τραγούδι. . . . Ἔπειτα ἀπ' αὐτὸ
τὸ χορδὸ τὸ πανηγύρι τελειώνει. . . .
μὲ χειροκροτήματα, φωνές καὶ σφυρί-
γματα καὶ ὄλο: κουρασμένοι: πιά, μὲ
τὴ βουή τοῦ ὄνειρου αὐτοῦ μέσα στὸ
κεφάλι: τους καὶ μὲ τὸν πόθο νὰ ζή-
σουν γιὰ νὰ ξαναγορτάσουν καὶ τοῦ
χρόνου, πῆγαιναν γιὰ ὕπνο πού τόσο
εἶχαν ἀνάγκη.

Τὴν ἄλλη μέρα, ἀποπανηγύρια, με-
τὰ τὸ κολατσιό, οἱ ξένοι: πανηγυριῶ-
τες ἔφευγαν καὶ τὸ χωριό ξανάμπαι-
νε στὸν παλιό ρυθμό. . . τῆς ζωῆς.
Ὡραῖα λοιπὸν τὰ ἔθιμά μας γραφικὰ
καὶ μαγευτικὰ. Ἔθιμα πού δὲν κατα-
δικάζονται ποτέ, ἀπὸ κανένα, οὔτε
καταργοῦνται ἐκτός ἂν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι:
τ' ἀφήσουμε νὰ χαθοῦν, ὅπως δυστυ-
χῶς ἄρχισε νὰ γίνεται: τούτο τὸν και-
ρό.

Ἡ καινούργια ἐποχὴ ἰδίως μετὰ
τὸν τελευταῖο παγκόσμιος πόλεμος ἔχει:
φέρει: πολλές ἀλλαγές στοὺς ἀνθρώ-
γασίας, οἱ ἰδέες τῶν ἀνθρώπων, ὁλό-
πους. Ὁ τρόπος ζωῆς, οἱ συνθήκες ἐρ-

κληρη ἢ κοινωνιακὴ ζωὴ θρίσκονται
σὲ ἀδιάκοπο μετασχηματισμό!

Τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα ὅπως τὰ ξέραμε
ἡμεῖς οἱ παλιοὶ ἔχουν σχεδόν χαθεῖ.
Καὶ αὐτὸ ἔγινε σὲ διάστημα λίγων
δεκαετιῶν. Ἦθη καὶ ἔθιμα αἰώνων,
πού ἦταν ριζωμένα βαθιὰ στὴν καρδιά
τοῦ λαοῦ ἐγκαταλείφθηκαν καὶ ξεχά-
στηκαν. Τὰ τραγούδια καὶ οἱ χοροί,
πού ἔκλειναν τοὺς καθημους καὶ τὰ
βάσανα τῆς φυλῆς μας δὲν τραγουδι-
οῦνται οὔτε χροεύονται: πιά.

Τὰ πανηγύρια τώρα δὲν ἔχουν τί-
ποτε ἀπὸ τὸ παλιὸ ἑλληνικὸ πανηγύ-
ρι. Τώρα τὸ πανηγύρι γίνεται: μόνο τὴ
νύχτα, ὅπου βλέπουμε τοὺς ἀνθρώπους
νὰ μαζεύονται: στὰ μαγαζιά τοῦ κά-
θε χωριοῦ. Ἐκεῖ οἱ ὄργανοπαίχτες
στήνουν τὰ ἤχηρά μεγάφωνα τριγύ-
ρω στὰ δέντρα καὶ μέχρι: τὰ ξημερώ-
ματα ἐκπέμπουν δυνατοὺς καὶ σκλη-
ροὺς ἤχους πού δημιουργοῦν μιὰ ἀφό-
ρητη, πολλές φορές, κατάσπωση τέτοι-
α πού νὰ ὑποφέρουν κυρίως: ἐκτικὰ τὰ
οὔτια καὶ τὰ νεύρα μας. Κώρια πού
τὰ τραγούδια, πού λένε, δὲν ἔχουν
καμιὰ σχέση οὔτε στὸν ἦχο οὔτε καὶ
καὶ στὰ λόγια μὲ τὸ παλιὸ ἀθάνατο
ἑλληνικὸ τραγούδι.

Ὅμως γιὰ μᾶς, ἰδίως: τοὺς Σκλου-
πιῶτες δὲν χάθηκαν ὄλα. Τὸ πανηγύ-
ρι: μας εἶναι ἀρκετά, πάρα πολὺ μπο-
ροῦμε νὰ ποῦμε παραδοσιακό. Μπορεῖ
νὰ λείπει ἢ γραφικότητα καὶ ἢ ξε-
στασιά τοῦ παλιοῦ πανηγυριοῦ, ὅμως
ἐξακολουθεῖ νὰ κρατάει: σχεδόν ὄλα
τὰ παλιὰ στοιχεῖα τοῦ γήσιου καὶ
παραδοσιακοῦ ἑλληνικοῦ πανηγυριοῦ.
Ἄπὸ θρησκευτικῆς πλευρᾶς εἶναι: ἐν-
τελῶς ἴδιο. Τὸ γλᾶντι γίνεται: ὁμαδικό

στά μαγαζιά και ὁ χορός γενικός
 στή χωραφιά, ὅπως τὰ παλιὰ χρόνια.
 Τραγουδοῦνται τὰ ἴδια τραγούδια μὲ
 τὸ στόμα ἄντρες και γυναῖκες και ἄ-
 κόμα ὑπάρχουν ἀρκετοὶ χορευτάρδες.
 πού χορεύουν μὲ τὸν ἴδιο λεβέντικο
 τρόπο, ὅπως οἱ πατεράδες και οἱ πα-
 πούδες μας.

Μένει νὰ καταβάλουμε λίγη προ-
 σπάθεια ὅλοι μας και εἰδικὰ οἱ νέοι,
 ὥστε νὰ μπορέσουμε νὰ διατηρήσουμε
 αὐτὰ τὰ παλιὰ ἔθιμα, ὅπως τὰ ἐρή-
 καμε και ἔτσι νὰ τὰ ἀφήσουμε και
 στὰ παιδιὰ μας.—

ΔΗΜ. ΤΟΛΗΣ

Σκλουπιώτικα στιγμιότυπα

Θεοφοβούμενες Σκλουπιώτισσες

«Ντάλα» καταμεσήμερο καλοκαιριοῦ. Ξαφνικά ὁ οὐρανός σκο-
 τεΐνιασε, μιά ἀστραπή κουρέλιασε τὸ καταπέτασμα του και ἓνα μπου-
 μπουνητό συνεκλόνησε τὴν ἀτμόσφαιρα. Τὰ ζωντανά, κότες, μανάρια,
 σκυλιά και γάτες λούζιουσαν στά κατώια, οἱ γυναῖκες χώθηκαν στά
 χαγιάτια γιά νὰ κρυφτοῦν. Ἡ μόρα Ξέσπασε ἀμέσως και τὸ χαλάζι
 ἔπεφτε χονδρό σάν κοῦμπλο. Ἡ συμπεθέρα μου ἢ Ἄντωνίνα πέταξε
 στήν αὐλή τὴν πυροστιά ἀνάποδα νὰ μουνζώνει τὸ Θεό γιά νὰ σταμα-
 τήσει τὸ χαλάζι. Ἐκείνη στεκότανε ὀρθή στήν πόρτα, σταυροκοπιότα-
 νε και ἔλεγε:

«Καλημέρας' Θέμ' Ξεκολ.....»

Ἦταν οἱ δόλιες θεοφοβούμενες μὰ βρίζανε τὸ Θεό χωρὶς νὰ τὸ
 καταλαβαίνουν.

«ΑΛΑΤΑΡΙΑΣ»

ειδησεις
επικαιροτητες

Όπως και τή Λαμπρή, έτσι και στο πανηγύρι παρατηρήθηκε μεγάλη κοσμοσυρροή στο χωριό μας.

Χωριανοί μας αλλά και ξένοι, από κάθε γωνιά τής γής μαζεύτηκαν για να χρορέψουν τίς κύκλες στο χωριό.

Γέμισαν τά σπίτια ανθρώπους σέ σημεία πού σέ πολλά να δημιουργηθεί όξύτατο πρόδλημα ύπνου με συνέπεια πολλοί να βολευτούν όπως - όπως.

Τά όργανα από τήν περιοχή τής Βόνιτσας, δέν ικανοποίησαν άφου παίζοντας σέ ξεχωριστό στυλ, δέν μπορούσαν να ανταποκριθοούν στίς απαιτήσεις και στα γούστα των τών χωριανών μας, μερακλήδων και μή.

Οί «κύκλες», τό πατριπαράδειο αυτό έθιμο του πανηγυριού, χρορεύτηκε και τραγουδήθηκε φέτος με όρκατή μεθοδικότητα, χάρις σέ μιá μικρή όργανωτική προετοιμασία. Η συμμετοχή σ' αυτόν τόν γενικό χορό ήταν καταπληκτική, σέ σημείο πού να μή χωρά, ή πλατεία. Όπως πάντα ό γενικός χορός έκλεισε με τό τριδιτό, πού όπως ήταν φυσικό έκανε τόν κόσμο να γελάσουν.

Ό καιρός όμως έκανε πάλι τήν ζημιá του, άφου τήν παραμονή του πανηγυριού έπιασε άδιάκοπη βροχή με συνέπεια ή θεατρική παράσταση πού έπρόκειτο να δώσει τό Ήπειρωτικό Θεάτρο, ύστερα από πρόσκληση του Συλλόγου μας, στήν πλατεία του χωριού, δέν μόρεσε να γίνει τό βράδυ παρά τήν άλλη μέρα τό πρωί. Τήν παρακολούθησαν δέδοια πολλοί χωριανοί μας, αλλά όπως και να τό κάνουμε μιá τέτοια παράταση και με τέτοιες συνθήκες δέν γίνεται τό πρωί και σέ άνοιχτό χώρο.—

Γιά τή σωστή έννημέρωση τής Κοινωνικής στήλης παρακαλούμε τούς χωριανούς να μάς έννημερώνουν για κάθε κοινωνικό γεγονός τής οικογενείας τους ή συγγενικών προσώπων.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Βασιλικό μου τρίκλωνο

Βασιλικό μου τρίκλωνο καί πατωφυλλιασμένο

θιαμένομαι, λογίζομαι τά ποῦ νά σέ φυτέψω.

Νά σέ φυτέψω στό βουνό, φοβᾶμαι τὸν ἀέρα

Νά σέ φυτέψω σέ στρατί, φοβᾶμαι ἀπ' τοὺς διαβάτες.

Νά σέ φυτέψω σέ βουνό, φοβᾶμαι ἀπ' τὸν ἀέρα

Ν' ἀνοίξω τήν καρδούλα μου, νά σέ φυτέψω μέσα.

νά βγάλεις ρίζες καί κορφές καί πράσινα λουλούδια

καί στήν κορφή τοῦ λουλουδιοῦ μελίσι καθισμένο.

Τὸ μέλι τρώει ἡ ἀρχοντιά καί τὸ κηρί οἱ Ἅγιοι

κι αὐτά τὰ κηροστήματα τὰ τρῶν' τ' ἀγριοπούλια.

ΟΙ ΣΚΛΟΥΠΙΩΤΕΣ ΜΑΣΤΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΚΟΥΔΑΡΙΤΙΚΑ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Σάν ἔφταναν στὸν ἀντικειμενικό τους σκοπό δηλαδή στὸ μέρος πού ὑπολόγιζαν ὅτι θάβρισκαν δουλειά σταματοῦσαν γιὰ λίγο ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. Συνήθως σὲ κανένα ἐξωκκλήσι πού νάχει καί χαγιάτι. Νὰ ξεκουραστοῦν, νὰ βοσκήσουν τὰ ζῶα τους καί νὰ φρεσκαριστοῦν.

Ὁ ὀρχιμάστορας μαζί μ' ἓνα μάστορα ἔβαζαν τὰ καλά τους ξυρίζονταν καί πήγαιναν μέσα στὸ χωριό. Ἦταν καλά λαγωνικά καί ἤξεραν πού νὰ ρωτήσουν. Ἄν καί κατὰ κανόνα ἦταν ἐνημερωμένος ὁ μάστορας γιὰ τίς δουλειές καί πάντα πήγαινε προετοιμασμένος γιὰ παζάρια.

Σάν εὔρισκαν τὸ ἀφεντικό πού ἤθελαν κουβέντιαζαν ἔκλειναν τὴ δουλειά, καί στὸ τέλος ἐπισφράγισαν τὴ συμφωνία μὲ λίγα ρακιά καί κάνα κοκορέτσι. Χαρούμενοι πιά γύριζαν στὴν παρῆα ν' ἀναγγείλουν τὸ εὐχάριστο.

— Παιδιά κλείσαμε μιά καλή δουλειά. Ἐλπίζω νὰ ξεκαλοκαιριάσουμε ἐδῶ καί νὰ μὴ βρεθοῦμε στὴν ἀνάγκη νὰ φύγουμε. Ἐτοιμασῆτε νὰ πᾶμε. Τὸ ἀφεντικό μᾶς ἔχει μέρος γιὰ ὕπνο.

Τὸ στέκι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦταν ἀχούρι, δίπλα στὴ δουλειά. Ἐκεῖ ὁ καθένας ἔφτιανε τὸ κρεβάτι του, κρέμαγε τὰ ρούχα του σὲ κάνα καρφί καί κοντολογίης τακτοποιοῦσε τὰ λίγα πράγματά του.

Μέσα στὴ συμφωνία ἦταν καί τὸ φαγητό.

Ἄν τὸ ἀφεντικό ἦταν καλὸς ἄνθρωπος καί φιλότιμος, περνοῦσαν ὠραία ἀπὸ φαγητό. Ἄν ἦταν κανένας στριμένος καί δύστροπος τότε πήγαινε καπνὸς τὸ φασόλι. Ἄλλὰ δὲν βαριέσαι ἔλεγε ὁ μάστορας «Ὅτι κάνεις πάθεις — καρδιά μὴ σὲ πονέσει».

Δηλαδή ἀνάλογη ἦταν καί ἡ δουλειά πού τοῦκαναν. Αὐτὸ τῶξεραν τ' ἀφεντικά καί πάντα περιποιούνταν τοὺς μαστόρους. Ἦξεραν ἀπὸ νωρίς τί θὰ φᾶνε. Στέλνανε μὲ τρόπο τὸ μικρότερο παιδί νὰ δεῖ τί μαγειρεύει ἡ κυρά. Τὸ παιδί μετέφερε τὴν εἶδηση. Ἡ συνενόηση γινόταν στὴ γλώσσα τῶν μαστόρων. Στά κουδαρίτικα. Καί ἔτσι δὲν ἔπαιρνε χαμπάρι κανένας.

— Ἡ Ζιάνα μπραβίζ ὄρματο μάνο σήμερα, μπραβίζ μίχους.

— Ἡ κυρά φκιάχνει σήμερα καλὸ φαγητό, φκιάχνει κρέας.

Εἶναι παροιμιώδης ἡ πολυφαγία τῶν μαστόρων. «Τρῶει σάν μάστορας» λένε. Ἄλλὰ καί καλοφαγάδες.

Τὰ βράδια ὅταν συγκεντρωνόταν γύρω ἀπὸ τὴ φωτιά γιὰ τὸ βραδυνο τους φαγητό, διηγούνταν ὠραία ἀνέκδοτα. Ὁραίες ἀλλὰ τολ-

μηρές ιστορίες. Μερικοί από δαύτους είχαν καταπληκτική αφηγηματικότητα. Έκαναν ώραία πειράγματα μεταξύ τους. Προσπαθοῦσαν νά ὁμορφήνουν τή σκληρή ζωή τους, ὅσο μπορούσαν.

Τά κουδαρίτικα πού ἀναφέραμε εἶναι ἡ συνθηματική γλῶσσα τῶν μαστόρων, τῶν κουδαραίων.

Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἀείμνηστος Χρῆστος Σούλης, πού ἀσχολήθηκε μὲ τά Κουδαρίτικα καί δημοσίευσε εἰδική μελέτη καί γλωσσάριο στά Ἑπειρωτικά χρονικά, τά Κουδαρίτικα τῶν χωριῶν τῆς Κόνιτσας εἶναι διαφορετικά ἀπὸ τά Κουδαρίτικα πού μιλάνε στά Χουλιαροχώρια. Καί αὐτά πάλι διαφέρουν ἀπὸ ἐκεῖνα πού μιλιοῦνται στά Τζουμερκοχώρια, (Πράμαντα, Κτιστάδες, Ἀμπέλοχώρι, Κουκούλια κᾶ).

Στὸ τέλος ἀναφέρουμε τά Κουδαρίτικα πού συγκεντρώσαμε ἀπὸ παλιούς μαστόρους Σκλουπιῶτες καί εἰδικά ἀπὸ τὸν Βαγγέλη Παπαϊωάννου. Ὅπως θά δεῖ ὁ ἀναγνώστης εἶναι πολὺ διαφορετικά ἀπὸ τά Κουδαρίτικα πού μιλάνε τά Χουλιαροχώρια. Ἐπίσης διαφορετικά ἀπὸ τά Κουδαρίτικα τῶν Κτιστάδων καί ἄλλων χωριῶν τῶν Τζουμέρκων, γιατί στά Κουδαρίτικα αὐτά εἶναι μέσα πολλές λέξεις ἀπ' τά Καλατζίτικα καί τά Ραφτάδικα.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ λεξιλόγιο γράφουμε καί λίγο διάλογο νά πάρει μιὰ νεύση ὁ ἀναγνώστης ἀπὸ τῆ συνθηματική γλῶσσα τῶν Κουδαραίων, τά Κουδαρίτικα.

Σάν τελειῶσαν τῆ δουλειά - πάντα τά κατάφερναν μέσα τοῦ Νοέμβρη νά τελειώσουν - γύριζαν στὸ χωριό. Γύριζαν ἀφοῦ περνοῦσαν ἀπὸ κανένα ἀστικό κέντρο γιὰ νά ψωνίσουν γιὰ τὴν οἰκογένεια. Ροῦχα, τρόφιμα καί ὅτι ἄλλο εἶχε ἀνάγκη τὸ σπίτι. Ἀναμφισβήτητα ἦταν στοργικοί καί καλοὶ οἰκονομάρχες.

Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Νοέμβρη μέχρι ἀρχὲς τοῦ Δεκεμβρη γύριζαν ὅλοι. Τὸ χωριό τότε ἦταν ὅλο ζωὴ καί γεμάτο ζωντάνια. Τότε γινόταν τά περισσότερα γλέντια. Οἱ περισσότεροι γάμοι καί οἱ περισσότερες ἀρραβῶνες.

Οἱ πιὸ πολλοὶ νέοι ἀρραβωνιάζονταν πρὶν πᾶνε στρατιῶτες καί μετὰ τὸ στρατιωτικὸ γινόταν ὁ γάμος. Πολλὲς φορές ὁ γάμος γινόταν καί πρὶν τὸ στρατιωτικὸ. Ἀμέσως γεννᾶται τὸ ἐρώτημα. Γιατί τά παιδιὰ τοῦ χωριοῦ μας παντρεύονταν τόσο μικρά;

Οἱ λόγοι πού τόσο μικροὶ παντρεύονταν οἱ νέοι τοῦ χωριοῦ μας εἶναι πολλοί. Θά ἀναφερθῶ μόνο στὸ σπουδαιότερο, γιατί ἔχει σχέση μὲ τὸ ὅλο θέμα πού καταπιστήκαμε.

Ὁ σπουδαιότερος λόγος εἶναι ἡ ἐκμάθηση τῆς τέχνης. Μόλις τελειωναν τὸ δημοτικὸ σχολεῖο τά παιδιὰ ἐπαιρναν τὸ δρόμο τῆς βιοπάλης. Ὁ πιὸ βολικός ἀλλά καί ὁ πιὸ δραματικός, γιὰ τὸ μικρὸ βιοπα-

λεστη, ήταν τής κοπάνας. "Υστερα από δύο τρία χρόνια άφου μεγάλω-
νε τὸ μικρὸ παιδί καί γινόταν ἔφηβος ἔπρεπε νάρχισει νά μαθαίνει
νά χτίζει «νά μπεί στὸν τοῖχο».

Ἄλλά τήν τέχνη ὅμως τήν κράταγαν ζηλότυπα οἱ καλοὶ μαστόροι
καί δέν τήν ἔδειχναν. Γιά νά σοῦ δείξουν ἔπρεπε νάσαι γιός, ἀδελ-
φός ἢ πολὺ στενός συγγενής. Σέ ἐνάντια περίπτωση τὸν χρησιμοποιοῦσαν
γιὰ ἐργάτη, γιά τήν κοπάνα. Καί ἔχουμε τέτοια παραδείγματα
ὄρφανά παιδιὰ, ἀπροστάτευτα, ἔμειναν διὰ θίου λασπόπαιδα ἐργάτες δη-
λαδῆ. "Αν ὅμως ὁ μαστορας εἶχε κοπέλλες τῆς παντρειάς καί σχεδόν
τότε ὅλοι εἶχαν γιατί ἦταν πολύτεκνοι, καλοῦσε τὸ παλληκάρι καί
τοῦλεγε: «Θέλεις νά ξελασπώσεις; Θέλεις νά μπεῖς στὸν τοῖχο καί νά
γίνεις ἕνας καλός μαστορας; "Αν θέλεις μπορῶ ἐγὼ νά σέ κάνω πρῶ-
το μαστορα καί νά σέ βοηθήσω ἂν γίνεις γαμπρός μου. Καί τοῦταζε
τήν κοπέλλα του. "Αλλο πού δέν ἤθελε τὸ παιδί. Τὰ κανόνιζαν ὅλα
καί ὅταν τὸν χειμῶνα γύριζαν στό χωριό γινόταν οἱ ἀρραβῶνες. Καί
ἀπὸ τότε τὸ λασπόπαιδο ἔμπαινε στὸν τοῖχο. Καί σιγὰ σιγὰ ἐξελίσσο-
νταν σέ μαστορα. Καί δέν ἦταν εὐκολο πρᾶγμα νά μάθεις, ἐάν δέν σοῦ
δείξει κάποιος πῶς νά χτίσεις, πῶς νά πελεκίσεις, τούς ἄμορφους ἐ-
κείνους πέτρινους ὄγκους, καί νά τούς φτιάσεις ὠραῖες γωνιασμένες
πέτρες. Πῶς νά σχεδιάσεις. Καί τέλος νά μάθεις τόσα καί τόσα μυ-
στικά τῆς δουλειᾶς.

Εἶναι διαπιστωμένο ὅτι μαστόροι πού εἶχαν φημισμένους πατερά-
δες τεχνίτες ἔγιναν καί αὐτοὶ καί τὰ παιδιὰ τους καλοὶ τεχνίτες. Εἶναι
φανερὸ ὅτι τὰ μυστικά τῆς δουλειᾶς τὰδειχναν μόνο στά παιδιὰ τους.
. . . Καί ὅλα αὐτὰ γινόταν μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς ἀνοιξῆς. Σάν ξάνοιγε ὁ
καιρός καί ἀφου ἔκαναν τίς πιό σπουδαῖες ἀγροτικὲς δουλειὲς ἔπαιρ-
ναν πάλι τὸ δρόμο τῆς ξενειτιᾶς. Καί πάλι τὸ δρόμο τῆς σκληρῆς δου-
λειᾶς.

Προσπάθησα ὅσο μοῦ ἦταν δυνατό νά περιγράψω τή ζωὴ καί τίς
συνήθειες τῶν μαστόρων τοῦ Σκλούπου. Στούς παλιούς νά θυμῶσω
τίς παλιὲς ἐκεῖνες μέρες καί στοὺς νέους νά μάθουν τή ζωὴ τῶν μα-
στόρων τοῦ χωριοῦ μας.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ἡ ἐργασία αὐτὴ ἔχει τίς ἐλλείψεις της,
"Ὅτι τὸ θέμα πού καταπιάστηκα εἶναι μεγάλο καί ἔχει λαογραφικὸ ἐν-
διαφέρον. Εὔχομαι νά καταπιαστῆ με τὸ θέμα αὐτὸ ὁ ἀρμοδιότερος.
Στὴ συνέχεια παραθῶ ὅσες λέξεις συγκέντρωσα ἀπὸ τούς μαστό-
ρους τοῦ Σκλούπου με τήν προφορὰ τους.

Στὴν προσπάθεια αὐτὴ με βοήθησαν ὁ Γιώργος Ἀναστασίου ὁ
δάσκαλος Βασίλης Παπαδημητρίου καί ὁ βετεράνος μαστορας τοῦ
χωριοῦ μας Βαγγέλης Παπαϊωάννου τούς ὁποίους εὐχαριστῶ.

Συνεχίζεται

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΜΑΣ

Ή αφητηρία Ή αναγέννησης του χωριού μας ο δρόμος
Ή Αμπελοχώρι — Πολιτιά — Φανερωμένη.

Μιά μεγάλη μέρα, μία μέρα ιστο-
ρική για τή ζωή του χωριού μας, μπο-
ρεί να χαρακτηριστεί ή μέρα εκείνη,
πού πάροθηκε ομόφωνα από τά μέλη
του Δ.Σ. του Συλλόγου ή απόφαση να
άρχισει ή διάνοιξη του δρόμου, από
τό χωριό μέχρι τήν Πολιτιά.

Πέρυσι τον Σεπτέμβρη, ο συχωρια-
νός μας και κορυφαίος παράγων τής
Έπιχειρήσεως «ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ» ΧΡΗ-
ΣΤΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ, έθεσε στη διάθε-
ση του Συλλόγου και τής Κοινότητας
μιά Μπολντόζα, προκειμένου να χρη-
σιμοποιηθεί για κάθε είδους εργασία,
πού θα εξυπηρετούσε τό σύνολο των
κατοίκων του χωριού μας.

Τό Δ.Σ. του Συλλόγου έχοντας τό
δεδομένο αυτό και λαμβάνοντας από-
ψη υπόψη ότι:

— Ο χειριστής τής Μπολντόζας είχε
εξασφαλιστεί από τό τεχνικό Γραφείο
του ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗ

— Η μεταφορά του πετρελαίου ομοίως
από τό χωριανό μας Έργολάδο - Μη-
χανικό ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

— Η μελέτη - χάραξη του δρόμου Ή-
μπελοχώρι - Φανερωμένη του μηχανι-
κού Καλανταρίδη από τό 1961, ο-
πώρησε.

- Πολλά μέλη αθόρυμτα εκδήλωναν
τό ενδιαφέρον να βοηθήσουν σε ότι
χρειαστεί.

— Τό ήθικό και ή πίστη στην πρα-

γμάτωση του σκοπού, είχαν έδραιω-
θει στην καρδιά όλων σχεδόν των με-
λών μας, πήρε τή μεγάλη απόφαση
τής διάνοιξης του δρόμου μέχρι τήν
Πολιτιά. Ήδη με τήν θέλησή μας, με
τήν ομαδική βοήθεια, και με τίς φιλό-
τιμες προσπάθειες όλων μας και ιδι-
κίτερα του χειριστή ΠΑΝΟΥ ΝΤΟΥ-
ΚΑ, κατορθώσαμε να ανοίξουμε ένα
δρόμο πλέον των 6 χιλιομέτρων και
κατά τίς εκτιμήσεις των εργολάβων ή
διάνοιξη αυτή είναι τής τάξεως των
15.000.000 δραχμών.

Τό δναιρό μας αλλά και καθήκον
μας είναι να συνεχιστεί ή διάνοιξη
μέχρι τό δημόσιο δρόμο Φανερωμένης,
πού δεν υπερβαίνει τά 4 χιλόμετρα.
Έτσι μόνο θα εκπληρωθεί τό δναιρο
των γονιών μας, που πρωτοεξαινήσαν
με τό τσαπί και τό φτιάρι.

Ή Κοινότητα Ήμπελοχωρίου και
ο Σύλλογος των Ήπανταχού Ήμπε-
λοχωριτών καλούν:

— Κάθε αρμόδιο Κρατικό φορέα και
κάθε ενδιαφερόμενο τής περιοχής να
προβάλλει τό δίκαιο αίτημά τους.

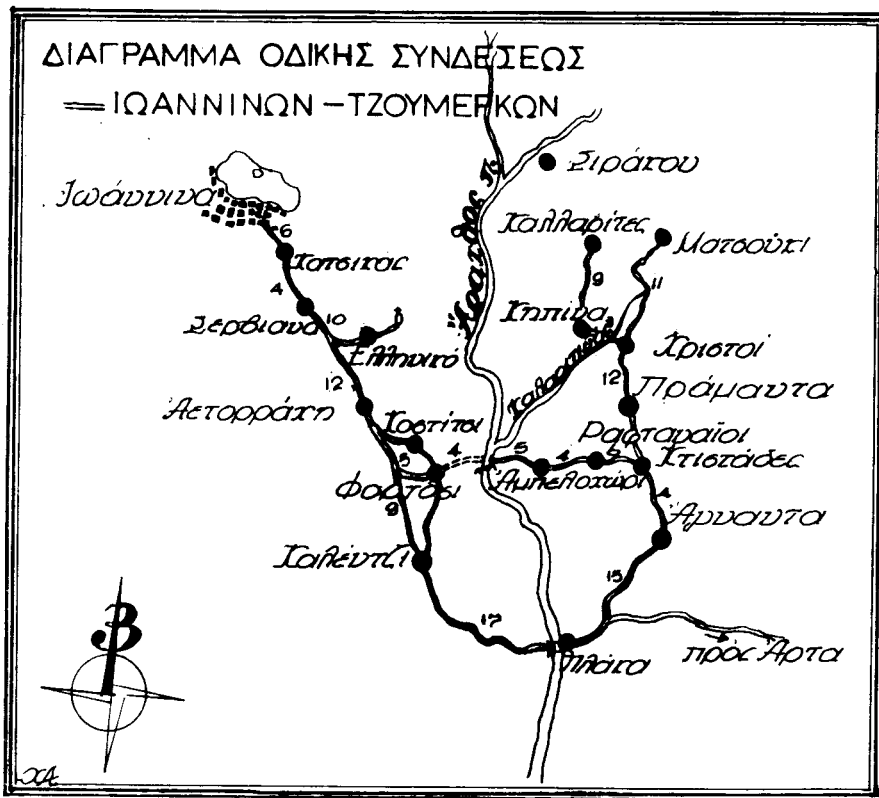
— Τόν Ε.Ο.Τ. να ενδιαφερθεί για τήν
διάνοιξη αυτού του δρόμου. Είναι πλέ-
ον καιρός να ασχοληθεί και λίγο με
τήν περιοχή των Τζουμέρκων, που
κατά τή γνώμη μας, παρουσιάζουν
ιδιαίτερες ομορφιές και ειδικές ευκι-
νησιές, ιδίως στην ανάπτυξη του Του-
ρισμού και τήν αξιοποίηση τής χηρά-

δρας του Ἀράχθου, πού είναι περιζήτητη:

—Τίς Κοινότητες τῆς περιοχῆς, ἴτοι: Ραφταναῖοι, Κτιστάδες καί Πράμαντα, καθώς καί τούς πολιτιστικούς Συλλό-

γους αὐτῶν, γιά τήν, ἀπό κοινού, προσπάθεια ἀποπερατώσεως τοῦ δρόμου.

Παραθέτουμε κατωτέρω πρόχειρο τοπογραφικό σκαρίφημα τῆς περιοχῆς:

ΧΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΦΟΡΕΣ

Κοινότης Ἀμπελοχωρίου	100.000	Νικόλαος Δ. Σιώτης	5.000
Ἰωάν. Εἰσαγ. Παπαϊωάννου	20.000	Χρήστος Δ. Ἀλεξίου	5.000
Χαρίλαος Δ. Τόλης	11.000	Χριστόδ. Κ. Πραμαντιώτης	5.000
Κων) νος Ἀπ. Νότης	9.000	Βασίλειος Στεργίου	5.000
Κων) νος Ἀπ. Πραμαντιώτης	6.000	Χρήστος Γ. Σπύρος	4.000
Κων) νος Δ. Ἀναστασίου	5.000	Βασίλειος Δήμος	3.000
Κων) νος Εἰσαγ. Σιώτης	5.000	Νικόλαος Ἰ. Γέροντας	3.000

Ἀπόστολος Δ. Τόλης	3.000	Κων) νος Γρηγ. Πάνος	1.000
Ὁδυσσεὺς Χρ. Εὐκάρφωτος	3.000	Χαρίλαος Χρ. Γέροντας	1.000
Ἀθανάσιος Ν. Νατσούλας	3.000	Δημήτριος Γ. Γιωτάκης	1.000
Παναγιώτης Ν. Πραμαντιώτης	2.000	Νικόλαος Ἀλ. Λάμπρος	1.000
Ἀθανάσιος Ἀπ. Πατσούρας	2.000	Ἀθηνᾶ Ἀχ. Παπανικολάου	1.000
Ἰωάννης Χρ. Σπύρος	2.000	Δημήτριος Γ. Παπαδημητρίου	1.000
Κων) νος Θ. Νίκος	2.000	Ἀθανάσιος Λέφας	550
Ἰωάννης Δ. Ἀναστασίου	2.000	Γεώργιος Σταύρου	500
Κων) νος Χρ. Γιωτάκης	2.000	Γεώργιος Ν. Σταύρου	500
Χρήστος Δ. Κόκκινος (Κούλας)	2.000	Ἰωάννης Δ. Γιωτάκης	500
Κων) νος Γ. Τριάντος	2.000	Χρήστος Δ. Γιωτάκης	500
Νικόλαος Ἀλ. Ἀναστασίου	2.000	Δημήτριος Κ. Ἐξαρχος	500
Κων) νος Δ. Τζουβάρας	2.000	Γεώργιος Εὐαγ. Τριάντος	500
Διάφορα ἀνών. μέλη τοῦ Συλ.	1.900	Γεώργιος Ν. Γέροντας	500
Νικόλαος Β. Νουτσόπουλος	1.500	Γεώργιος Κ. Ἀναστασίου	500
Βασίλειος Ἀθ. Κίττος	1.500	Δημήτριος Χρ. Ἀναστασίου	500
Λάμπρος Π. Βλάχος	1.500	Ἰωάννης Ἀπ. Βλάχος	500
Ἐλευθέριος Γ. Γιωτάκης	1.500	Φάνης Δ. Σπύρος	500
Νικόλαος Ἀπ. Κόκκινος	1.300	Κων) νος Δ. Πατσούρας	500
Νικόλαος Ἀν. Ἀντωνίου	1.300	Ἰωάννης Χρ. Πανάξιος	500
Ἀπόστολος Γ. Γέροντας	1.000	Γεώργιος Χρ. Γέροντας	500
Εὐάγγελος Γκουργκούλης	1.000	Ἀντώνιος Γ. Γιωτάκης	500
Δημήτριος Γ. Γέροντας	1.000	Χρήστος Δ. Ἀναστασίου	500
Κων) νος Γ. Πραμαντιώτης	1.000	Γεώργιος Μπουμπουγιάννης	500
Δημήτριος Ν. Τζουβάρας	1.000	Γεώργιος Εὐαγ. Σιώτος	500
Νικόλαος Γ. Βλάχος	1.000	Χρήστος Κ. Ἐξαρχος	500
Ἀνδρέας Κ. Μπαλωμένος	1.000	Δημήτριος Γ. Βασιλείου	500
Χρήστος Εὐαγ. Σιώτος	1.000	Ἀντώνιος Χαρ. Μπαλωμένος	500
Ἐλευθέριος Κ. Ἐξαρχος	1.000	Κων) νος Χρ. Νίκος	500
Λουκία Χρ. Πραμαντιώτη	1.000	Βασίλειος Γ. Βασιλείου	500
Βασίλειος Δ. Τόλης	1.000	Γεώργιος Χρ. Μητροκόστας	500
Βασίλειος Γ. Πάνος	1.000	Χρήστος Κ. Ἀθανασίου	500
Παναγιώτης Δ. Παπαδημητρίου	1.000	Δῆμος Κ. Τζουβάρας	500
Παπα-Κώστας Γ. Μπαλωμένος	1.000	Βασίλειος Χρ. Νουτσόπουλος	500
Γεώργιος Δ. Βασιλείου	1.000	Ἰωάννης Χρ. Παπαχρήστος	500
Δημήτριος Κ. Παρρασκευᾶς	1.000	Κων) νος Δ. Βλάχος	500
Βασίλειος Δ. Παπαδημητρίου	1.000	Ἀπόστολος Εὐαγ. Παπαϊωάννου	500
Παντελῆς Χρ. Νουτσόπουλος	1.000	Νικόλαος Δ. Σπύρος	500
Νικόλαος Χρ. Νουτσόπουλος	1.000	Γεώργιος Δ. Πραμαντιώτης	500
Κων) νος Γ. Πάνος	1.000	Ἰωάννης Σωτ. Κίττος	500

Ἄνδρέας Γρηγ. Πάνος	500
Σωτήριος Χρ. Ἀναστασίου	500
Νικόλαος Γ. Πραμαντιώτης	500
Χρήστος Ἀπ. Τζουδάρας	500
Ἀθανάσιος Χρ. Νίκος	500
Ἰωάννης Ν. Πραμαντιώτης	500
Ἀχιλλέας Δ. Ἀντωνίου	500
Ἰωάννης Χαρ. Μπαλωμένος	300
Ἰωάννης Κ. Νοῦτσος	300
Ἀλέξης Ν. Λάμπρος	250
Κων) νος Σωτ. Ἐξάρχος	250
Ἀπόστολος Δ. Σιῶτος	200
Ἀπόστολος Κ. Τόλης	200
Εὐάγγελος Γ. Σιῶτος	200
Βασίλειος Χαρ. Μπαλωμένος	200
Ἰωάννης Χρ. Σιῶτος	200
Κων) νος Δ. Νουτσόπουλος	150
Ἐλευθέριος Βασιλείου	100
Σωτήριος Κ. Τζουδάρας	100

Ἐπίσης οἱ παρακάτω Ραφτανίτες πρόσφεραν τὰ ἑξῆς:

Χρήστος Ι. Χρηστογιάννης	500
Κων) νος Χαρ. Κολιός	500
Κων) νος Ἀρ. Τσέκας	500
Γεώργιος Β. Κούρης	500
Θωμᾶς Δ. Τσέκας	500
Θεόφιλος Δ. Παπαδημητρίου	500
Νικόλαος Κ. Λάμπρος	500
Βασίλειος Ἀθ. Μπουρνάκας	500
Εὐάγγελος Κ. Χρηστογιάννης	500
Σωτήριος Χαρ. Εὐθυμίου	500
Νικόλαος Κ. Τζαχρήστας	500
Χρήστος Κ. Χρηστογεώργιος	500

Πολλοὶ εἶναι οἱ τεχνικοὶ χωριανοί

πού ἐσῆθησαν καὶ μὲ προσφορά ἐργασίας. Ὁ ὑπαρχιανικός ΝΙΚΟΣ ΣΙΩΤΟΣ καὶ ὁ ἐργοδηγός ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΤΣΙΟΥΡΗΣ στή χάριξ τῶν δρόμων. Ὁ ΓΙΩΡΓΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ εἶχε τὴν φροντίδα τῆς μεταφοράς τῶν πετραλαίων.

Πολιτικὰς ἐκδηλώσεις τοῦ Συλλόγου.

Μὲ πρόσκληση τοῦ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου, πρὸς τὸν ὀργανισμό Ἡπειρωτικοῦ Θεάτρου, δόθηκε θεατρικὴ παράσταση στὸ χωριὸ μας «Οἱ τριακόντοι τῆς Πηνελόπης».

Λόγω τῆς βροχῆς, ἡ προγραμματισθεῖσα γιὰ τὴν παραμονὴ τὸ θράδου παράσταση, ἔγινε τὸ πρωὶ τῆς πρώτης μέρας τοῦ πανηγυριοῦ μας.

Ἄν καὶ τὸ φῶς τῆς μέρας μειώνει τὴν ἀπόδραση τῶν ἠθοποιῶν καὶ τὴν θεαματικότητα τῶν κινήσεων αὐτῶν, ἐντούτοις ἡ ὅλη ἐμφάνιση τοῦ θιάσου ἦταν ἀφορητικὴ καὶ ἀφίσε ἀριστὲς ἐντυπώσεις σ' ὅλους σχεδὸν τοὺς χωριανοὺς πού παρακολούθησαν τὴν παράσταση.

Στὴν ἀρχὴ ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου ἀφ' οὗ καλοσῶρισε τοὺς ἠθοποιούς καὶ εὐχαρίστησε τὸ Δ.Σ. τοῦ Ὄργανισμοῦ Ἡπειρωτικοῦ Θεάτρου εἶπε σὲ σύντομη ὁμιλία του.

«Στὶς δραστηριότητες τῆς πολιτικῆς ἐκφραξῆς τοῦ Συλλόγου μας, προστίθεται καὶ ἡ σημερινὴ θεατρικὴ παράσταση, πού δίνεται ἀπὸ τὸν Ο.Η.Θ. Ὅλοι οἱ Ἀμπελοχωριῆτες χαίρετιζομε μὲ ἐνθουσιασμό τὴν ἀπόφαση αὐτὴ τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ὄργανισμοῦ. Εἶναι γνωστὸ πῶς οἱ ἐκδηλώσεις αὐτὲς, στοχεύουν στὴ διατήρηση καὶ ἀνάπτυξη τῆς θεατρι-

κῆς παιδείας καὶ συμβάλλουν στὴν πολιτιστικὴ καὶ μορφωτικὴ ἀνοδο τοῦ κοινῷ. Φορέας ὁμως μεταδόσεως τῶν ἀνεκτίμητων αὐτῶν ὑπηρεσιῶν γιὰ τὸ Ἑπειρωτικὸ κοινὸ εἶναι: τὸ Ἑπειρωτικὸ Θέατρο, πού εἶναι: σήμερα κοντά μας.

Εὐχαριστοῦμε, λοιπὸν θερμὰ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο τοῦ Ὄργανισμοῦ, καθὼς καὶ ὅσους ἔχουν ἀμεση σχέση μετὰ τὴν παραγωγή καὶ παρουσίαση τῆς σημερινῆς θεατρικῆς παράστασης».

Ἐκ μέρους τοῦ Ο.Η.Θ., μίλησε ἡ κυρία Μιμίκα Τόλη. Εὐχαρίστησε τὸ Δ.Σ. τοῦ Συλλόγου μας γιὰ τὴν πρό-

σκληση καὶ ἀνέπτυξε γιὰ λίγο τοὺς σκοποὺς καὶ τὴν προσφορά τοῦ Ἑπειρωτικοῦ Θεάτρου στὸ Ἑπειρωτικὸ Κοινὸ.

—Πραγματοποιήθηκε μετὰ συμμετοχὴ ἄνω τῶν 40 μελῶν τοῦ Συλλόγου μας ἡ μεγάλη ἐκδρομὴ πρὸς Γιουγκοσλαβία - Ρουμανία - Βουλγαρία. Οἱ φυσικὲς ὁμορφιὲς τῶν χωρῶν καὶ ἡ νοστορπία τῶν λαῶν, ἄφησαν ἀριστες ἐντυπώσεις στοὺς ἐκδρομῆς. Ἐγγὲς ἡμέρες ξεγνοιασιάς καὶ οἰκογενειακῆς χαρᾶς ἔζησαν τὰ μέλη μας στὴν πετυχημένη αὐτὴ ἐκδρομὴ τοῦ Συλλόγου μας.—

ΛΥΣΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟΥ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. ΤΣΙΑΠΟΓΚΑ
2. α-ΣΚΕΛΟΣ, β-ΑΝ
3. α-ΙΕΡΑ, β-ΥΝΙΑ
4. α-ΑΤ, β-ΤΑ, γ-ΑΠ
5. ΚΟΚΑΛΙΑΡΑ
6. α-ΡΑΣΑ, β-ΝΗΕΗ
7. α-ΤΙΡ, β-ΙΣΤ
8. ΔΙΑΟΛΟ
9. α-ΣΑΑ, β-ΛΑΣΠΗ

ΚΑΘΕΤΑ

1. ΤΣΙΑΚΑΣ
2. α-ΣΚΕΤΟΣ, β-ΔΑ,
3. α-ΡΕΙ, β-ΚΑΡΙΑ
4. ΑΛΑΤΑΡΙΑ
5. α-ΠΟ, β-ΛΑ, γ-ΤΟΛ
6. α-ΟΣΑ, β-ΙΗ, γ-ΛΑ
7. ΑΕΙΟΣ
8. ΚΑΝΑΡΗΣ
9. ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ

Τὸ σταυρόλεξο ἀναβάλλεται γιὰ τὸ ἐπόμενο τεῦχος ἐπειδὴ παρουσιάστηκε τὴν τελευταία στιγμὴ ἐπικαίρη ὕλη.

ΒΕΡΒΕΡΙΤΣΑ

(ΑΠΟ ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΜΑΣ)

Ένα ωραίο και γραφικό έθιμο του χωριού μας που όπωσδήποτε οι ρίζες του χάνονται βαθειά μέσα στο χρόνο ήταν και το έθιμο της Βερβερίτσας.

Δέν ξέρω σε ποιά άλλα χωριά της περιοχής μας υπήρχε. Τώρα βέβαια ούτε και στο δικό μας υπάρχει, και ίσως οι νεώτεροι να μὴν τὸ γνωρίζουν.

Γιαυτό τὸ καταγράφω σὰν λαογραφικὸ ὑλικὸ τοῦ χωριού μας, νὰ ἐνημερωθοῦν οἱ νεώτεροι, ἀλλὰ καὶ γιὰ ἐμπλουτισμὸ τῆς Ἑλληνικῆς λαογραφικῆς βιβλιογραφίας.

Τὸ έθιμο αὐτὸ δὲν εἶναι πανελλήνιο, συναντιέται στὴ Μακεδονία, Στερεὰ Ἑλλάδα, Θεσσαλία καὶ σὲ λίγα χωριά τῆς Ἠπείρου. Ὅπως ἀναφέρεται αὐτὸ τὸ ἔχουν καὶ ἀρκετοὶ λαοὶ τῆς Βαλκανικῆς.

Τὸ έθιμο τῆς Βερβερίτσας ἔχει σχέση μετὴν καρποφορία τῆς γῆς.

Σὲ καιροὺς μεγάλῃς ἀνομβρίας οἱ χωριανοὶ μας βρίσκονταν σὲ ἀπόγνωση. Γιατὶ τὰ λίγα σπαρτὰ καὶ τὰ κηπευτικὰ ποὺ ἦταν δυνατὸν νὰ καλλιεργήσουν στὰ ψωμοτόπια τοῦ χωριού μας ἐξαρτιόταν ἀπὸ τὸ εἶναι ὁ Θεὸς θὰ βρέξει.

Ὅταν ἔσπερναν τὰ χωράφια ὕστερα ἀπὸ λίγες μέρες συχνὰ ἀκούγονταν οἱ ἐκκλήσεις ποὺ ἔκαναν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριού μας.

«Κυρά μου Παναγία μ' ρίξε μιὰ βροχὴ
καὶ ἔγὼ θὰ φέρω στὴ χάρη σου...»

Ἄν παρ' ὅλες τίς προσευχὲς καὶ παρακλήσεις ὁ Θεὸς δὲν ἔβρεχε τότε γινόταν ἡ ἐπιστράτευση τῆς Βερβερίτσας. Ἡ μᾶλλον οἱ μεγαλύτεροι παρότρυναν τὰ παιδιὰ γιὰ τὴ Βερβερίτσα.

«Κάντε ὦρὲ παιδιὰ τὴ Βερβερίτσα μὴ καὶ
μᾶς λυπηθεῖ ὁ Θεὸς καὶ μᾶς ρίξει καμιὰ βροχὴ...»

Τὶ ἦταν ἡ Βερβερίτσα λοιπόν; Μαζεύονταν πολλὰ παιδιὰ καὶ ἔντυναν ἓνα μέ χόρτα, κισσοὺς, ἀγράμπελες, γρούπινα καὶ τὸ στόλιζαν μετὸ λουλούδια.

Ἀπὸ τὸ κεφάλι μέχρι τὰ πόδια ἦταν ὅλο ντυμένο μετὸ χόρτα

Ἀπὸ τὸ κεφάλι μέχρι τὰ πόδια ἦταν ὅλο ντυμένο μετὸ χόρτα καὶ μόνο μιὰ ἀνθρώπινη σιλουέτα χορτάρινη διακρίνονταν. Τότε τὸ ἔβαζαν μπροστὰ καὶ πίσω τᾶλλα τὰ παιδιὰ τοῦ χωριού περνοῦσαν ἀπ' ὅλα τὰ σπύτια τραγουδώντας.

Βερβερίτσα περπατεῖ
Τὸ Θεὸ παρακαλεῖ

Θεέ μου βρέξε μιὰ βροχή
 μιὰ βροχή καλή καλή
 γιὰ νὰ γίνουν τὰ σιτάρια
 τὰ σιτάρια τὰ κριθάρια
 τοῦ Θεοῦ τὰ πολυσπόρια.

Στὰ σπίτια ποὺ περνοῦσαν, οἱ νοικοκυρὲς μὲ εὐχαρίστηση δέχονταν τὰ παιδιὰ καὶ ἔριχναν πάνω στὸ παιδί ποὺ ἦταν ντυμένο βερβερίτσα ἓνα τσουκάλι νερό μὲ τὴν εὐχή νὰ βρέξει. Ἔδιναν χρήματα καὶ κανένα αὐγό.

Ὅσο καὶ νὰ προφύλαγαν τὰ χόρτα ποὺ ἦταν ντυμένο τὸ παιδί στὸ τέλος γινόταν μούσκεμα.

Τὰ παιδιὰ ζοῦσαν τὶς ἀγωνίες τῶν μεγάλων καὶ εἶχαν συνειδητοποιήσει τὴ μεγάλη σημασία τῆς βροχῆς γιὰ τὴν καρποφορία. Γι' αὐτὸ ἡ περιφορὰ τῆς Βερβερίτσας γινόταν μὲ σοβαρότητα καὶ μὲ τελετουργικὸ τρόπο.

Εἶχαν τὴν ἐντύπωση ὅτι κάνουν κάτι σοβαρὸ καὶ δὲν τῶριχναν στὸ καλαμπούρι.

Δὲν γεννᾶται Ζήτημα ὅτι εἶναι ἔθιμο ἀρχαῖκὸ καὶ ἐπέζησε μέχρι τὶς μέρες μας.

Κάτι παρόμοιο μὲ τὸ ἔθιμο τῆς Βερβερίτσας ἦταν καὶ οἱ Ρωμαϊκὲς γυμνοποδίες, ὅπως ἀναφέρεται στὴ λαογραφία ὅπου νέοι καὶ νέες Ξυπόλυτοι πήγαιναν στὸ Καπιτώλιο καὶ παρακαλοῦσαν τὸν Δία νὰ βρέξει φωνάζοντας.

— ὕσον ὕσον ὦ φίλε Ζεῦ

— Βρέξε βρέξε ὦ προστάτη μας Δία

Τὰ χόρτα ποὺ ἦταν ντυμένο τὸ παιδί Βερβερίτσα συμβόλιζαν τὰ σπαρτὰ καὶ γενικὰ τὴ θλάστηση τῆς γῆς, καὶ τὸ νερό, ποὺ ἔριχναν οἱ νοικοκυρὲς στὴ Βερβερίτσα ἢ ἐπίκληση γιὰ βροχή.

Ἄν ὕστερα ἀπὸ τὴν περιφορὰ τῆς Βερβερίτσας καὶ τὸ ξελαρύγιμα τῶν παιδιῶν τῶφερνε ἢ σύμπτωση νὰ βρέξει δὲν γεννᾶται Ζήτημα τὸ ἀπέδιδαν οἱ ἄνθρωποι στὴ Βερβερίτσα. Καὶ ἴσως σὲ κάτι τέτοιες συμπώσεις νὰ ὀφείλεται ἡ διάσωση αὐτοῦ τοῦ ἔθιμου μέχρι τὶς μέρες μας.

Καὶ ὅταν λέω μέχρι τὶς μέρες μας ἐννοῶ μέχρι τὸν τελευταῖο Μεγάλο πόλεμο ποὺ ἡ ἐξέλιξη τῆς ἀνθρωπότητας πήγαινε μὲ βῆμα σημειωτὸν. Μετὰ τὸν πόλεμο ἡ ἀνθρωπότητα βαδίζει γοργὰ καὶ μὲ ρωμαλέα βήματα πρὸς τὴν πρόοδο, βλέπει τὰ πράγματα μὲ ἄλλο μάτι ἀληθινὸ, καὶ οἱ Βερβερίτσες καὶ οἱ ἄλλες δισηϊδαίμονιες χάνονται. Δὲν ἀπομένει ἄλλο παρὰ νὰ τὰ καταγράψουμε γιὰ μελέτη ἐρευνητῶν.

ΚΩΣΤΑΣ Δ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

1. Ἄποστολος Ι. Σιώτος απέκτησε αγόρι.
2. Ἡ Μάνθα Πραμαντιώτη - Ρόκου απόκτησε κόρη.

ΓΑΜΟΙ

Τέλεσαν τούς γάμους τους οί παρακάτω χωριανοί μας.

1. Ὁ Ἰωάννης Δημ. Ἀναστασίου με τήν Σταυρούλα Ζήνα από Βροντισμένη Ἰωαννίνων.
2. Ἡ Αικατερίνη Δημ. Ἀναστασίου με τόν Παναγιώτη Γεωργούλη από τήν Καρδίτσα.
3. Ἡ Ἀλεξάνδρα Εύαγ. Σιώτου με τόν Ἄνδρεα Δευτεραῖο από τήν Λευκάδα.
4. Ὁ Δημήτριος Κων. Ἀναστασίου με τήν Εύφροσύνη Δ. Καραμάνη από τήν Μεσοποταμίᾳ Ἀρκαδίας.
5. Ἡ Δέσποινα Γεωργ. Ἐξάρχου με τόν Δημήτριο Γαστεράτο από τήν Κέρκυρα.

ΘΑΝΑΤΟΙ

1. Ὁ Χρήστος Κων. Γιωτάκης 88 χρονῶν πέθανε στίς 24)7)80 καί τάφηκε στό Ἄμπελοχώρι.
2. Ὁ Νίκος Παπᾶς (γιός Ἐλευθερίας Παπαγεωργίου) 10 χρονῶν πέθανε στίς 19)9)80

ΕΠΙΤΥΧΟΝΤΕΣ ΣΕ ΑΝΩΤΑΤΕΣ ΣΧΟΛΕΣ

1. Δημήτριος Ἀποστ. Τόλης, Μαθηματική Ἀθηνῶν.
2. Εύγενεία Χαρ. Τόλη, Γεωλογικό Ἀθηνῶν.
3. Ἀγλαΐα Δημ. Γιωτάκη, Μαθηματική Ἀθηνῶν.
4. Εύαγγελία Ἀχχιλέα Παπανικολάου ΚΑΤΕΕ